

AI 9lk – Arvosana viisi

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

- vahvistetaan taitoa toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä
- kannustetaan oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja ottamaan toisten näkemykset huomioon vuorovaikutustilanteissa
- pidetään spontaaneja ja valmisteltuja puhe-esityksiä yleisö huomioon ottaen
- nimetään taitojen kehittämiskohteita itse- ja vertaisarvioinnin sekä päättöarviointikriteeritaulukon avulla

S2 Tekstien tulkitseminen

- opetellaan käyttämään tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti ja arvioimaan omaa monilukutaitoa ja kehittämiskohteiden nimeämistä
- kehitetään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa
- varmistetaan taitoa etsiä tietoa eri lähteistä sekä taitoa käyttää löydettyä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla
- ohjataan oppilas löytämään itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa
- luetaan useita kirjoja ja jaetaan lukukokemuksia
- ohjataan oppilasta liittämään fiktiiviset tekstit johonkin kontekstiin (esimerkiksi tyylikaudet, historialliset ajanjaksot jne.)

S3 Tekstien tuottaminen

- syvennetään oppilaan taitoa ilmaista ajatuksiaan monimuotoisista teksteistä
- ohjataan oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita tekstin tuottajana
- tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat
- vahvistetaan kirjoitetun yleiskielen piirteiden hallintaa omien tekstien tuottamisessa ja muokkaamisessa
- tarjotaan tilaisuuksia tuottaa tekstejä yhdessä muiden kanssa
- varmistetaan oppilaan taito kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- sekä viestintäteknologiaa hyödyntäen
- harjoitellaan hankitun tiedon tiivistämistä sekä soveltamista ja lähteiden käyttöä omista teksteistä

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

- eritellään tekstejä havainnoiden kielen rakenteita, eri rekistereille ja tyyleille tyypillisiä piirteitä sekä kielellisten valintojen vaikutusta tekstin tyyliin ja sävyyn
- tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaissuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin
- tutustutaan suomen kielen ominaispiirteisiin ja vertaillaan havaintoja muihin kieliin
- tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön avulla
- perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen; pohditaan äidinkielen ja kielitaidon merkitystä oman identiteetin perustana
- tutustutaan kansanperinteeseen
- tutustutaan suomalaisen ja yleisen kaunokirjallisuuden vaiheisiin

OPH:n tukimateriaali päättöarviointiin: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/aidinkieli-ja-kirjallisuus-oppiaineen-paattoarviointi>

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Käytännönläheiset esimerkit
-------------------	----------------	--	------------------	--------------------------------	-----------------------------

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen					
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.	Ryhmäviestinnän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.	Erilaisissa viestintäympäristöissä toimiminen. Spontaanit ja valmistellut puheesitykset. Esim. erilaisissa ryhmissä toimiminen ja parityöskentely, Whatsapp, Discord, Teams, sähköposti, puhelin. Koulussa ja muualla tapahtuvat puhe-esitykset (teatteriharrastus, juhlan juontaminen)
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puhe-esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Opettajan tai oppilaan valitsema aihe spontaanissa ja valmistellussa puhe-esityksessä. Puhe voidaan toteuttaa myös äänityksenä, videona, pienryhmässä, opettajan kanssa kahdestaan tai ryhmässä.
Tekstien tulkitseminen					
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä.	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.	Oppilaan valitsemat itselleen ja tilanteeseen sopivat teokset ja tekstit. Esim. pätkät kaunokirjallisista teoksista, uutistekstit, tietotekstit liittyen muihin aineisiin. Hyödynnä esim. Yle Triplet
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia- ja mediateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muuttaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen	Opettajan antamat tai esim. oppikirjassa olevat kysymykset tai valmiit kysymykset, esim. Yle Triplet. Hyvät mahdollisuudet eri aineiden integrointiin.

				kieellisen tai tekstuaalisen piirteen.	Ohjataan oppilasta huomioimaan mihin kontekstiin fiktiivinen teksti liittyy ja mistä sen kontekstin näkee (esim. aika-kausi, puhetyyli)
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa etsiä yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä. Oppilas osaa nimetä muutamien lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.	Integroitimahdollisuus muihin aineisiin. Esim. lähteiden merkitseminen esitelmään, tiedon hakeminen omatoimisesti tai opettajan ohjeen mukaan.
Tekstien tuottaminen					
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Esim. tarina, mielipiteen ilmaisu tai asiointiteksti eri muotoisissa teksteissä. Tekstiä tuotetaan vaiheissa samalla omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita pohtien. Tekstiä tuotetaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa vastaan palautetta.	Tässä yhteydessä hyvä tehdä vertaisarviointia mahdollisuuksien mukaan. Muista integroitimahdollisuus muiden aineiden kanssa (hankitun tiedon tiivistys, sovellus ja lähteiden käyttö).
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen					

4 – Suomen kieli ja kirjallisuus 9lk – Arvosana viisi

<p>T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen ja kirjallisuuden eri lajeihin, auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.</p>	<p>Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus</p>	<p>Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden päälaajat.</p> <p>Oppilas on lukenut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi novelleja.</p>	<p>Kaunokirjallisuus ja tietokirjallisuus.</p> <p>Lukemisessa keskitytään erityisesti kansanperinteeseen ja suomalaiseen ja yleiseen kaunokirjallisuuteen ja sen vaiheisiin.</p>
<p>T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin, auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi</p>	<p>S4</p>	<p>Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.</p>	<p>Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen</p>	<p>Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja jonkin suomen sukukielen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyypillisen piirteen ja kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.</p>	<p>Esim. Suomen viralliset kielet, suojellut kielet ja yleisimmät kielet. Sukukielet ja murreilmaisut.</p> <p>Huom. integrointimahdollisuus muihin kieliin.</p> <p>Mahdollisuus teettää suullinen tai kirjallinen tehtävä liittyen oman äidinkielen merkityksestä. Huomioi kielitietoisuus monikielisillä lapsilla ja nuorilla.</p>